

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
Факультет права та міжнародних відносин
Кафедра міжнародних відносин

ПРОГРАМА ЕКЗАМЕНУ
з освітнього компоненту
«Теоретичні та практичні аспекти міжнародних відносин та зовнішньої політики»

Спеціальність: 291 Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії

Освітня програма: 291.00.01. Суспільні комунікації

Освітній рівень: перший (бакалаврський)

Опис програми екзамену
«Теоретичні та практичні аспекти міжнародних відносин та зовнішньої політики»
Освітня програма «Суспільні комунікації»

Курс: II

Спеціальність: 291 Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії.

Форма проведення: письмова, в ЕНК.

Тривалість проведення: 2 академічні години (1 год 20 хв).

Максимальна кількість балів: 40 балів.

Розподіл балів за структурою: Вірна відповідь на питання – один бал.

До екзамену з освітнього компоненту «Теоретичні та практичні аспекти міжнародних відносин та зовнішньої політики» входять наступні змістові модулі:

Країнознавство – доц. Брайчевська О.А.

Міжнародні економічні відносини – доц. Шлапак А.В.

Теорія міжнародних відносин – доц. Бессонова М.М.

Основи аналізу зовнішньої політики – доц. Слюсаренко І.Ю.

Загальні та спеціальні (фахові) компетентності, які формуються в рамках дисципліни «Теоретичні та практичні аспекти міжнародних відносин та зовнішньої політики» відповідно до ОПП «Суспільні комунікації» та Стандарту вищої освіти зі спеціальності 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»:

- ЗК2 Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі і знань про природу і суспільство, та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.
- ЗК3 Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
- ЗК4 Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.
- ЗК5 Здатність працювати в міжнародному контексті.
- ЗК6 Здатність генерувати нові ідеї (креативність).
- ЗК7 Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- СК1 Здатність виокремлювати ознаки та тенденції розвитку, розуміти природу, динаміку, принципи організації міжнародних відносин і суспільних комунікацій.
- СК2 Здатність аналізувати міжнародні процеси у різних контекстах, зокрема політичному, безпековому, правовому, економічному, суспільному, культурному та інформаційному.
- СК3 Здатність оцінювати стан та напрями досліджень міжнародних відносин та світової політики у політичній, економічній, юридичній науках, у міждисциплінарних дослідженнях.
- СК4 Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі і практичні проблеми у комунікацій.
- СК5 Здатність аналізувати вплив світової економіки, міжнародного права та внутрішньої політики на структуру й динаміку міжнародних відносин та зовнішньої політики держав.
- СК7 Здатність аналізувати міжнародні інтеграційні процеси у світі та на Європейському континенті, та місце в них України.
- СК8 Усвідомлення національних інтересів України на міжнародній арені.

- СК9 Здатність застосовувати знання характеристик розвитку країн та регіонів, особливостей та закономірностей глобальних процесів та місця в них окремих держав для розв'язання складних спеціалізованих задач і проблем.
- СК10 Здатність аналізувати структуру та динаміку міжнародних суспільних комунікацій, виявляти їх вплив на міжнародну систему, державні та суспільні інститути.
- СК11 Здатність аналізувати природу та еволюцію міжнародних організацій, їх місця у системі міжнародних відносин, основних форм та перспектив співпраці України з ними.
- СК12 Здатність до здійснення комунікації та інформаційно-аналітичної діяльності у сфері міжнародних відносин (українською та іноземними мовами).
- СК13 Здатність аналізувати діяльність міжнародних недержавних акторів та транснаціональні відносини.
- СК14 Здатність вирішувати задачі, що стосуються міжнародних суспільних комунікацій та інформаційно-аналітичної діяльності в міжнародних відносинах, що передбачає критичне осмислення основних теорій, принципів, методів і понять, застосування концепцій, інноваційних підходів, збір та інтерпретацію інформації.
- СК15 Здатність застосовувати сучасні інформаційні мережі, інформаційно-комп'ютерні технології оброблення інформації і використовувати їх з метою пошуку, збору та оброблення інформації про країни і регіони світу, послуговуючись сучасними методами і засобами аналізу інформації у практичній професійній діяльності.
- СК16 Здатність на основі інформаційно-аналітичних матеріалів міністерств і відомств, агенцій, відповідних зарубіжних структур моделювати ситуації міжнародних відносин.

Результати навчання, які формуються в рамках дисципліни «Міжнародні відносини та світова політика» відповідно до ОПП «Суспільні комунікації» та Стандарту вищої освіти зі спеціальності 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»:

- ПРН01 Знати та розуміти природу міжнародних відносин та регіонального розвитку, еволюцію, стан теоретичних досліджень міжнародних відносин та світової політики, а також природу та джерела політики держав на міжнародній арені і діяльності інших учасників міжнародних відносин.
- ПРН02 Знати та розуміти природу та динаміку міжнародної безпеки, розуміти особливості її забезпечення на глобальному, регіональному та національному рівні, знати природу та підходи до вирішення міжнародних та інтернаціоналізованих конфліктів.
- ПРН03 Знати природу міжнародного співробітництва, характер взаємодії між міжнародним акторами, співвідношення державних, недержавних акторів у світовій політиці.
- ПРН04 Знати принципи, механізми та процеси забезпечення зовнішньої політики держав, взаємодії між зовнішньою та внутрішньою політикою, визначення та реалізації на міжнародній арені національних інтересів держав, процесу
- ПРН06 Знати природу та характер взаємодій окремих країн та регіонів на глобальному, регіональному та локальному рівнях.
- ПРН07 Здійснювати опис та аналіз міжнародної ситуації, збирати з різних джерел необхідну для цього інформацію про міжнародні та зовнішньополітичні події та
- ПРН08 Збирати, обробляти та аналізувати великі обсяги інформації про стан міжнародних відносин, зовнішньої політики України та інших держав, регіональних систем, міжнародних комунікацій.
- ПРН09 Досліджувати проблеми міжнародних відносин, регіонального розвитку, зовнішньої політики, міжнародних комунікацій, із використанням сучасних політичних, економічних і правових теорій та концепцій, наукових методів та

- міждисциплінарних підходів, презентувати результати досліджень, надавати відповідні рекомендації.
- ПРН11 Здійснювати прикладний аналіз міжнародних відносин, зовнішньої політики України та інших держав, міжнародних процесів та міжнародної ситуації відповідно до поставлених цілей, готувати інформаційні та аналітичні довідки.
- ПРН13 Вести фахову дискусію із проблем міжнародних відносин, міжнародних комунікацій, аргументувати свою позицію, поважати опонентів і їхню точку зору.
- ПРН14 Використовувати сучасні цифрові технології, спеціалізоване програмне забезпечення, бази даних та інформаційні системи для розв'язання складних спеціалізованих задач у сфері міжнародних відносин і суспільних комунікацій.
- ПРН15 Розуміти та застосовувати для розв'язання складних спеціалізованих задач міжнародних відносин і суспільних комунікацій чинне законодавство, міжнародні нормативні документи і угоди, довідкові матеріали, чинні стандарти і технічні умови тощо.
- ПРН16 Розуміти та відстоювати національні інтереси України у міжнародній діяльності.
- ПРН17 Мати навички самостійного визначення освітніх цілей та навчання, пошуку необхідних для їх досягнення освітніх ресурсів.
- ПРН19 Оцінювати ситуацію на міжнародній арені і знаходити відповідні рішення, враховуючи національні інтереси України.

Критерії оцінювання:

Екзаменаційний тест складається із 40 тестових завдань з 4х дисциплін, які входять до навчальної дисципліни «Теоретичні та практичні аспекти міжнародних відносин та зовнішньої політики» (з кожної дисципліни по 10 тестових завдань).

За кожну правильну відповідь – 1 бал.

Максимальна оцінка за всі правильні відповіді на екзамені – 40 балів.

Загальна оцінка за дисципліну формується наступним чином: до середньозваженої оцінки за семестр (формується з кількості балів за кожний змістовий модуль), яка становить від 35 до 60 балів, додаються результати екзамену від 1 до 40, що загалом становить максимум в 100 балів.

Рекомендована література міститься у робочих програмах навчальних дисциплін, які розташовані за лінком: <https://fpmv.kubg.edu.ua/pro-fakultet/kafedry/2016-06-17-09-51-47/navchalno-metodychna-robota/robochi-prohramy-navchalnykh-dystsyplin.html#osvitnii-riven-pershyi-bakalavrskiy>, а також у відповідних ресурсах системи е-навчання Moodle <https://elearning.kubg.edu.ua/course/view.php?id=22286>

Приклади тестових завдань:

Центральною проблемою для зовнішньополітичної думки з моменту її формування стали питання

- (а) роззброєння
- (б) війни та миру
- (в) гуманітарної інтервенції
- (г) взаємовідносин великих та малих держав

В контексті якої функції дипломати забезпечують двосторонній зв'язок між урядами країн

- (а) переговорна
- (б) інформаційна,
- (в) представницька
- (г) захисна

Перелік питань для підготовки до екзамену:

Країнознавство

Перелік країн, тестові завдання по яких будуть винесені на екзамен. США, Канада, Сполучене Королівство Великобританії та Північної Ірландії, ФРН, Французька Республіка, Словацька Республіка, Чеська Республіка, Угорщина, Румунія, Польща, Словенія, Боснія та Герцеговина, Грецька Республіка, Російська Федерація, Казахстан, Киргизстан, Грузія, Вірменія, Азербайджан, Держава Ізраїль, Пакистан, Індія, Індонезія, Китай, Японія, Країни Магрибу, Нігерія, Мексика, Бразилія, Чилі, Перу.

Міжнародні економічні відносини

1. Обґрунтуйте критерії, показники та головні індикатори, які відображають динаміку глобалізаційного процесу. Назвіть основні суб'єкти і об'єкти регулювання МЕВ.
2. Назвіть характерні риси лібералізації світової торгівлі.
3. Яким чином визначається торговельна відкритість національної економіки.
4. Систематизуйте аргументи на користь розвитку вільної торгівлі за сучасних умов.
5. Якими специфічними рисами характеризується торгівля послугами від традиційної торгівлі товарами?
6. Назвіть основні види та характерні риси міжнародних корпорацій.
7. Визначте сутність економічної інтеграції. Які існують рівні міжнародної економічної інтеграції?
8. Назвіть основні причини експорту і імпорту капіталу.
9. З чого складається інфраструктура міжнародного руху капіталу?
10. Які фактори визначають імпортозаміщуючу та експортоорієнтовану зовнішньоекономічну політику країни?
11. Визначте фактори впливу на інвестиційний клімат країни. Назвіть критерії привабливості країн для розміщення активів ТНК.
12. Розкрийте основні причини та місце у світовому експорті капіталу США.
13. Охарактеризуйте причини виникнення зовнішньої заборгованості країни.
14. Назвіть основні етапи розвитку міжнародної міграції робочої сили.
15. Розкрийте основні соціально-економічні наслідки міжнародної міграції робочої сили для країн-донорів і країн-реципієнтів.

16. Які основні методи регулювання міжнародної міграції робочої сили?
17. Які міжнародні організації опікуються проблемами міжнародної міграції?
18. Що таке міжнародна передача технологій та в яких формах вона здійснюється?
19. Що впливає на технологічну спеціалізацію країн в міжнародній економіці?
20. Розкрийте роль міжнародних організацій у врегулюванні міжнародної передачі технологій Які особливості має технологія як товар?

Теорія міжнародних відносин

1. Теорія міжнародних відносин як навчальна дисципліна та наука (*що вивчає, коли виникла, специфіка як науки*).
2. Основна проблематика досліджень в рамках ТМВ та зв'язок з іншими науками.
3. Функції та принципи ТМВ як науки.
4. Методи ТМВ як науки (*загальнофілософські, загальнотеоретичні, прикладні*).
5. Особливості та тенденції сучасних міжнародних відносин з погляду ТМВ як науки.
6. Критерії класифікації теорій міжнародних відносин.
7. Проблеми та спільні риси сучасних класифікацій теорій міжнародних відносин.
8. Структура міжнародних відносин (*види, типи, рівні, стани*).
9. Поняття «дебати» у теорії міжнародних відносин. Дати/періоди основних дебатів.
10. Сутність «великих дебатів»: реалізм VS ідеалізм (лібералізм).
11. Позитивізм у ТМВ (*у тому числі відмінність позитивізму XIX ст. та неопозитивізму XX ст.*)
12. Сутність «великих дебатів» модернізм VS традиціоналізм.
13. Квантифікація науки та теорія міжнародних відносин.
14. Основні ідеї Хедлі Булла (*представник традиційного підходу*).
15. Ідеї Мортоні Каплана (*представник модерністського підходу*).
16. Інші виміри «дебатів» у ТМВ після 1970-тих і дотепер.
17. Погляди на світоустрій, міжнародні відносини, мир та війну в історії світової політичної думки: від давніх часів до Середньовіччя (I тис. до н.е. – XV ст.).
18. Погляди на світоустрій, міжнародні відносини, мир та війну в історії світової політичної думки в епоху Нового часу (XV – XIX ст.).
19. Реалізм у ТМВ: основні ідеї та представники.
20. Ідеалізм (лібералізм) у ТМВ: основні ідеї та представники.
21. Концепції географічного детермінізму у ТМВ: основні ідеї та представники.
22. Школи геополітики у ТМВ: основні ідеї та представники.
23. Модерністські підходи у ТМВ: основні ідеї та представники.
24. Політичний біхевіоризм у ТМВ: основні ідеї та представники.

25. Марксизм/неомарксизм у ТМВ: основні ідеї та представники.
26. Теорія світових систем Іммануїла Валерстайна.
27. «Альтернативні» напрями теорії міжнародних відносин.
28. Поняття «актор», «суб'єкт» та «об'єкт» у ТМВ. Суб'єктність держави у міжнародних відносинах.
29. Поняття «суб'єкт міжнародних відносин» та «суб'єкт міжнародного права» у ТМВ.
30. Державоцентричний та транснаціональний підходи у ТМВ. Оцінка ролі держави та міжнародних організацій у міжнародних відносинах представниками різних парадигм у ТМВ.
31. Основні групи учасників міжнародних відносин.
32. Варіанти класифікації держав у ТМВ (різних авторів).
33. Класифікації міжнародних організацій як учасників міжнародних відносин.
34. Суспільні групи як учасники міжнародних відносин у ТМВ.
35. Трактування «індивіда» як учасника міжнародних відносин у ТМВ.
36. Нетрадиційні актори у ТМВ.
37. Поняття «інтерес» у міжнародних відносинах. Варіанти класифікації «інтересів» у міжнародних відносинах.
38. Поняття «мета» («ціль») у міжнародних відносинах. Варіанти класифікації «цілей» у ТМВ.
39. Поняття «національний інтерес» та його різновиди у ТМВ.
40. Поняття «сила» у міжнародних відносинах. Основні підходи до визначення «сили» у ТМВ. Елементи (фактори) що формують «силу» у міжнародних відносинах.

Основи аналізу зовнішньої політики

1. Співвідношення внутрішньої та зовнішньої політики.
2. Дефініювання зовнішньої політики у працях Дж. Франкела, В. Мадісона і В. Шахова, В. Веллейса, П. Мак-Гоуена
3. Класифікаційна схема зовнішньої політики Й. Беллерса.
4. Класифікаційна схема зовнішньої політики Я. П'єтрася.
5. Класифікаційна схема зовнішньої політики Дж. Розенау.
6. Загальнонаукові методи, які використовуються аналізом зовнішньої політики.
7. Соціально-гуманітарні методи в аналізі зовнішньої політики.
8. Експлікативні методи: контент-аналіз, івент-аналіз, когнітивне картування, метод індикаторів та статистичні методи.
9. Конструктивні методи: експеримент, системний метод, математичне моделювання.
10. Прогнозні методи: метод Дельфі, побудова сценаріїв, «мозкового штурму».
11. Математичні та соціологічні методи аналізу зовнішньої політики.
12. Внутрішнє соціальне середовище: соціально-політичні чинники, соціально-економічні чинники.
13. Зовнішнє соціальне середовище: характер і стан сумісного середовища, безпековий вимір, інтегрованість в систему міжнародних відносин, загальний стан і тенденції в системі міжнародних відносин.

14. Зовнішнє природне середовище: географічне розташування, територія, природні ресурси, геополітика, геоекономіка.
15. Суб'єктивні чинники: стан суспільної свідомості; стан групової та індивідуальної свідомості керівників держави, які визначають та контролюють зовнішню політику.
16. Національні інтереси та «групи впливу».
17. Внутрішній та зовнішній потенціал держави.
18. Елементи зовнішньополітичного потенціалу: економічна сила, економічний вплив, воєнна сила, воєнний вплив, ідеологічний (морально психологічний) вплив, культурно-науковий вплив, політичний вплив, інформаційний вплив.
19. Коаліції держав та реалізація потенціалу держави.
20. Інструменти зовнішньополітичної діяльності держави.
21. Віртуальна дипломатія у зовнішній політиці.
22. Політичний аналіз як професійна галузь. Етика політичного аналізу.
23. Аналітичні центри: «фабрики думки». Вплив дослідницьких наукових центрів на прийняття зовнішньополітичних рішень.
24. Стратегічне партнерство та його параметри. Типологія стратегічного партнерства.
25. Прийняття зовнішньополітичних рішень.

Програма екзамену розглянута і затверджена на засіданні кафедри міжнародних відносин. Протокол № 5 від 16 листопада 2023 р.

Екзаменатори:

І.Ю. Слюсаренко

М.М.Бессонова

Завідувач кафедри:

В.М.Яблонський